

S S T Y X

TORIAE MEDICINAE PROF. PVBL. ORD.

EVTA.

2007:16

DISSERTATIONIS INAUGURALIS
LOCO

THESES MEDICO-CHIRUR-
GICAS,

UT ADITUM AD DIGNITATEM MAGISTRI IN UTRAQUE
MEDICINA RITE SIBI APERIAT,

CONSENTIENTE ILLUSTRIS MEDICORUM ORDINE

IN

UNIVERSITATE CAESAREA LITERARUM
DORPATENSI,

PRAESIDE

DANIELE GEORGIO BALK,

MEDICINAE ET CHIRURGIAE DOCTORE, A CONSILII AULICIS RUS-
SICIS, PATHOLOGIAE, SEMIOTICES ET THERAPIAE P. P. O., INSTI-
TUTI MEDICO CLINICI, INSTITUTI, QUOD ASPHYCTICORUM CURAM
GERIT, NEC NON MUSEI PATHOLOGICI DIRECTORE, NON-
NULLARUM SOCIETATUM LITERARIUM SOCIO.

D. VIII. AUGUSTI MDCCCVIII, HORA X.

IN LOCO CONSVETO PUBLICE DEFENDET

CAROLUS MAGNUS DAMM,
REVALENSIS.

DORPATI,
LITERIS MICHAELIS GERHARDI GRENZII,
TYPOGRAPHI ACADEMICI.

KATALOGS

616

THESES.

I.

Unguenta, ad ulcera sananda adhibita, non solum plerumque inutilia, verum etiam noxia sunt.

II.

Pessaria sunt remedia, quibus carere possumus.

III.

Curationes vernas, quibus olim methodi medendi praeservatoriae instar utebatur, supervacaneas, quin imo nocivas censeo.

IV.

Luem dari veneream haereditariam nego.

V.

Asthenia indirecta nunquam permanens est, sed, simulatque oritur, in directam abit.

VI.

Caustica non directam, sed indirectam
modo vim in medela exercent.

VII.

Vesicatoria, etsi remedia excitantia, exci-
tationis excessu tamen posthaec debilitatem
inducunt.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE
BLENNORRHAGIA,
PATHOLOGICE ET THERAPEUTICE
CONSIDERATA,

QUAM,

UT GRADUM, PRIVILEGIA ET IMMUNITATES DOCTORIS
IN UTRAQUE MEDICINA RITE ADIPISCATUR,
CONSENTIENTE AMPLISSIMO MEDICORUM ORDINE

IN

UNIVERSITATE CAESAREA LITERARUM
DORPATENSIS,

N LOCO CONSUETO DIE XXIII. SEPTEMBRIS MDCCCVIII

HORA XI. PUBLICE DEFENDET,

AUCTOR

CAROLUS MAGNUS DAMM,

REVALENSIS,

UTRIUSQUE MEDICINAE MAGISTER.

D O R P A T I,

PERIS MICHAELIS GERHARDI GRENZII,

TYPOGRAPHI ACADEMICI,

MDCCCVIII.

Ars longa, vita brevis.

Hippocr.

KATALOGS

616

Si quis de blennorrhagia scripturus est, de qua iam multa Vr. Dd. exstant opera, eaque partim iure praestantissimis adnumeranda, ab hoc primo adpectu nil scribi posse videtur, quod sit indictum quodque haud in repetitione iam dictorum constet. At diligentius rem si perpendas, et praeceptis theoriae ad medicam praxin revocatis, in eam cogitationem incidēs, cum variae Vr. Dd. de blennorrhagia sint sententiae, nonnumquam adeo diversae et sibi contradicentes, veritatem forsannondum esse inventam, et fieri posse, ut

haud a maiori et celebriori parte ea stet. Quod eius opinionis fatum esse videtur, quae blennorrhagiam ad lue veneream referendam esse postulat. Etenim quamquam ab *Todio* et *Duncanio* inde saepius haec res ventilata est, etsi *Balfour* et *Ellis* iam ad id animum esse advertendum postularunt, tamen antiquior vulgarior opinio facta est. Quamvis autem gravissimis auctoritatibus muniti sint, qui huic sententiae adhaerent, tamen argumenta eorum sine praeconceptis opinionibus perpensa nec satis firma nec experientiae innixa invenientur. Quod autem sic blennorrhagia a lue venerea haud distincta fuit, id quam vim in medicam praxin exseruerit, facile intelligitur ex frequenti eorum errore, qui ei morbo mederi conati sunt, omnibus artis regulis quidem adhibitis, at falsa opinione nixis; intelligitur ex tristi influxu tum in singulorum salutem corpoream, tum in felicitatem domesticam totarum

familiarum. Quod si hi homines serius morbis etiam nervorum adficiantur, tum, quamvis contradicente medico, morbi huius originem ex miasmate Venereo, quod in corpore remanserit, repetunt, quum blennorrhagiam iuvenilibus forsannis tantum habuerint. Animadvertendi vero, quantopere haec opinio praeconcepta curationem impediat, occasiones frequentes haud desunt. Quapropter, cum medicis de hac re nondum conveniat, eam dissertationi huic eligendam putavi, quo per aliorum iudicia edocear, num morbum, qui toties medicis in praxi curandum se offert, recte perspectum habeam, nec ne. Hunc finem quantopere assecutus sim, ea de re iudicium tribunalis mihi praepositi exspecto. Ne vero fines speciminis academici egrediar, hanc solam morborum formam tractandam putavi, non simul, praesertim therapeutice, eas singulares morborum formas, quae per abnormem processum

reproductivum oriuntur, vel blennorrhagia adhuc durante, vel blennorrhagiam sequentes.

Scripta recentissima vel editiones scriptorum recentiores haud mihi consulere licuit, propter distantiam, in qua ab orbe literario vivimus. Adiungo tantum notitiam scriptorum vel optimorum, vel propter singulares opiniones conspicuorum.

Alvar. de Fonseca tratado de la gonorrhoea e outras causas. Lisboa 1649. 4.

Gangaloes Tratado de Gonorrh. Lisboa 1669.

Petermann D. de Gonorrhoea. Lips. 1690. 4.

Zeller D. de Gonorrh. virulent. in utroque sexu Tubing. 1700.

Petermann. Gedanken vom Saamenflusse. Dresd. 1701. 8.

Terranei De glandulis in universum et spe-

ciatim ad urethram virilem novis. Turin.

1709.
Cokburne, The symptoms, nature, causes and cure of gonorrhoea. London 1713.

Hilarii, Laus Gonorrhoeae. Hag. 1719.

Astruc de morbis venericis. Paris. 1738.

Werne. D. de structur. urethr. cum nidulante inibi contracta ex impura venere gonorrhoea. Lugd. Batav. 1752.

I. Nevill. A. description of the venereal gonorrh. etc. Lond. 1754.

Balfour Dissert. de Gonorrh. virulenta. Edinb. 1767.

Daran Traité complet de la gonorrhée virulente des hommes et des femmes. Paris 1761.

Kaisin. D. de gonorrhoeis Vindob. 1768.

Ellis An essay on the cure of venereal Gonorrhoea, in a new method. Lond. 1771. 8.

Tode vom Tripper, in Ansehung seiner Natur und Geschichte. Copenh. 1774 et 77. etc.

Graham. D. de Gonorrh. virulent. Edinb. 1776.

Andr. Duncan. Medical cases, selected from the records of the public Dispensari. Edinburgh 1778. 8.

Ehrmann. Beyträge zur Aufklärung des Trippers. (Opus classic.) Francf. 1780.

Guerin. Traité sur les gonorrhées. Paris. 1780.

S. F. Simmons. Observations on the cure of gonorrhoea and some other effects of the venereal virus. London 1780.

Thomas. Essay on the gonorrhoea. Lond. 1780.

André. Abhandlung über den vener. Tripper. Leipzig 1781.

Clare. A treatise on the gonorrhoea. Lond. 1781.

W. Harrison. Diss. de lue venerea. Edinb. 1781.

F. Swediaur. von der Lustseuche. Erste Aufl. 1784. — Uebers. v. Kleffel. Berlin 1803.

Plouquet. D. de leucorrhoea syphilitic. masculin. Tubing. 1785. 4.

Percy. Dissertat. on the lues venerea, gonorrhoea and tabes dorsalis. Lond. 1786.

L. Hunter. Abhandlung über die Lustseuche, übers. Leipz. 1787.

L. Howard. Practical observations on the natural history and cure of the venereal disease. Lond. 1787.

A. F. Hecker. Deutliche Anweisung, die verschiedenen Arten des Trippers genau zu erkennen etc. Erste Aufl. 1787. Letzte 1803.

W. Nisbets. First lines of the theory and practice in venereal diseases. Edinb. 1787.

Chr. Girtanner. Abhandlung über die vener. Krankh. Erste Aufl. 1788 u. 2te 1793.

Sam. Hahnemann. Unterricht für Wundärzte
über die venerischen Krankh. Leipz. 1789.

Lister. D. de blennorrhœa e venere impura.
Edinb. 1791.

Hamilton. D. de blennorrhagia. Edinb. 1793.

Sallaba. Ueb. den venerischen Tripper. Wien.
1794.

Schlegel. Versuch einer Geschichte des Strei-
tes über die Identität des Venus- und Tripp-
pergiftes. Jena 1796. opus memorab.

Teytaud. Traité de la gonorrhée et des mala-
dies des vices urinaires. Paris An. VI.

Doussin Dubreuil. De la gonorrhée benigne
et des fleurs blanches. Paris an VI.

Whately. Practical observations on the cure
of the gonorrhœa virulenta. Lond. 1801.

SECTIO I.

**Effluvium humoris mucosi, puri similis, in vi-
ris ex urethra, in foeminis ex vagina, praecedente
infectione vocatur blennorrhagia, (Gonorrhœa,
Gonobolia phallorrhœa, leucorrhœa masculina,
blennorrhœa, s. blennorrhagia masculina, Gallice
Chaudépisse, Gonorrhée, Anglice: the gonor-
rhœa, a Clap, Belgice Zaadloop, Druipert, Ita-
lice, gonorroea; Germanice Tripper; rossice Го-
норей s. Хуъркхъ; esthonice Portja seemne tõbbi.
Nomen blennorrhagiae, a Swediauro primo in-
troducendum, (βλέννα mucus est, ἔρσσω erumpo) natu-
rae convenientius est in hac morbi forma; propte-
rea, cum ab aliis quoque iam receptum sit
nomen, id elegi loco nominis vulgaris gonor**

rhoeae, quod auctoritate quidem praevalet, at falsa opinione nititur. Quae in longe plurimis linguis huius formae morbi inveniuntur nomina, ea vel a phaenomenis pathognomonicis vel ab aliis fortuitis ducta sunt.

Primus blennorrhagiae meminit *Jacobus a Bethencourt*, medicus Rothomagicus, qui primus de morbo venereo scripsit ¹⁾, quod nomen is primus huic morbo indidit, postea a ceteris servatum. Ex quo tempore ea blennorrhagiae fortuna fuit, ut semper cum ceteris morbis localibus, qui ad luem veneream pertinent, coniuncta in scriptis medicorum tractaretur, nec quisquam exstitit, qui ex diverso morbi decursu diversam eius originem animo conceperit, quique viderit, eam nunquam esse causam luis venereae, quod in ulcere venereo evenire experientia sine dubio quotidie docet. Argumentorum loco pro identitate contagii blennorrhagici et ulceris venerei afferuntur vulgo *Swediauri*, *Johannis Hunteri*, *Harissonii* aliorumque experimenta et asserta.

1) Nova poenitentialis quadagesima nec non purgatorium in morbum gallicum seu venereum &c. opus fructiferum. Parisiis. Nicol. Savetier 1527. 8.

Quibus sine praeconcepta opinione diligentius sub examen vocatis, inveniemus, auctores hos minime id demonstrare. Volunt praesertim post blennorrhagiam, ubi ulcera provenerint, semper luem veneream exoriri.

1. Nunquam in sectione cadaverum eorum hominum, qui blennorrhagia laboraverant, ulcera inventa sunt. (cf. *Hunter*, *Morgagni*, *Stoll*, *Desault*, *Plenk* ²⁾ aliosque qui ulcera nunquam invenerunt.) Inde sic concludimus: nullis ulceribus exorientibus, unde tandem lues venerea ortum trahat? Assertio igitur haec falsa est, cum ex ulceribus tantum, ut volunt, lues exoriatur.

2. *Swediauri* verba haec sunt p. 63. „quamvis raro inveniamus luem veneream ex blennorrhagia ortam, in magnis tamen urbibus haud raro animadvertuntur symptomata luis post blennorrhagiam, cuius rei plura exempla ipse vidi“ (ut in praefatione pag. 8. exstat, ad quinquaginta) „quamvis nulla ulceris venerei vestigia neque in cruribus neque in partibus genitalibus reperirentur.“ Haec *Sprengel* quidem in nota ad h. l. assensu suo comprobat,

2) *Hunter* p. 49 et 50. *Morgagni* de sed. et caus.

addit tamen „solere blennorrhagias, post
„quas lues venerea orta sit, cum ulcéri-
„bus venereis esse coniunctas, quae ex blenn-
„orrhagiis ortum traxerint, quemadmodum ex-
„perientia haud raro doceat.“

Verum prorsus his contraria idem *Swe-
diaur* habet pag. 106. 107. „Si blennorrhagiam
„naturae soli sanandam committimus, saepius ea
„menses plures imo annos pertinaciter remanet,
„sine ullo alio malo symptomate, quam quod non-
„nunquam ita gravis est, ut aegroti constitu-
„tionem sensim debilitet.“ Quae contra-
dictio quamquam ea, quae antea dixerat, prorsus
tollat, diligentius tamen examinemus ea
exempla, quo loco quinquaginta exemplorum,
ab eo animadversorum, affert, cum ex
iis ipsis argumenta contrarii peti queant.

Pag. 69. Historiam morbi, quo ipse affe-
ctus erat, enarrat, in quo post blennorrhagiam
sanatam, nonnullo tempore praeterlapso,
dolorem in ossè sterni provenire vidit.

morb. per anatom. indag. epist. 44. de morbis vene-
reis p. 194. *Stoll* ration. medendi Tom. 2. p. 402.

Desault chirurg. Wahrnehmung. T. 4. p. 50.

Plenk doctrin. de morbis venereis edit 2. p. 31 ima.

quini adhibito mercurio sublatus est. Sed
cuius nexus causalis cum blennorrhagia
hic agnoscendus est? unde dolor sterni
demonstrat, hunc ex origine esse venereum?
Haec prius erant demonstranda; nam venerea
eius natura per se haud demonstrata est, sed
ortum trahere potuit is dolor ex omnibus in-
commodis, quae organismo accidunt. Quod
verò adhibito mercurio sublatus est, id mul-
to minus etiam argumenti loco esse potest.
Omnes enim morborum formae, quibus mer-
curius medetur, tum essent naturae venereae,
quae eius mens haud esse potuit. Fieri po-
tuit, ut effluvium ipsum fuerit natura rheu-
maticum utque subsequenter doloris ossis ster-
ni idem fuerit character; tum enim mercurium
interne et externe adhibitum maximas vires
habere, notum est, quamquam haud nobis fas
sit, ut propterea originem mali venereum vel
eiusmodi complicationem colligamus. Blen-
norrhagiae catarrhalis, rheumaticae, scrophu-
losae exempla reperiuntur in compluribus scrip-
toribus, omni fide dignis. 3). *Balk*, vir Illu-

3) *Ephemerid. natur. curios.* Dec. III. Ann. IV. Obs.

34. *Blegny* Zodiacus Ann. I. *Pelargus* medicin.

stris, Professorque Dorpatensis Celeberrimus, virum aliquem in praxi sua prioribus annis exercita notum habuit; apud quem paroxysmi podagrae alternatim subibant cum effluvio ex urethra blennorrhagiae prorsus simili. Similia his observaverat iam Murray. 4) Maximo opere itaque in eo erravit Swediaur, quod hunc casum argumenti loco adduxit, neque maiorem dubitationem nobis inducit, ut reliqua exempla minus etiam proposito eius demonstrando inservientia credamus, cum hoc, quod ipsi acciderat, pro argumento gravissimo, omnibus ceteris maiorem vim habente, nobis proposuerit. Comparata vera historia morbi alius, quo ipse laboraverat, quae pag. 259. exstat, ubi fatetur, se ante 25 annos (eodem itaque fere tempore, quo praecedente morbo pag. 69. laboraverat) ulcus syphiliticum in glande habuisse, ex quo tumor rursus in osse sterni ortum sit; comparata inquam hac historia, conicere forsitan licet, ipsi propterea in mentem venisse

Jahrgäng. III. S. 601. *Fabre* novè observat. sur les maladies veneriennes. *Poiteau* oeuvres posthumes. Vol. 1. *Cokburne* l. c.

4) D. de mater. arthritica ad verenda aberrantia. In opuscul. II.

doloris in osse sterni natura veneri habendi, quoniam semel mox post ulcus syphiliticum subsecutus sit; at eiusmodi conclusio perquam falsa foret.

Secundum exemplum, quod loco omnium ceterorum praeterea affert pag. 70, fuisse virum, qui post nonnullas blennorrhagias repetitas dolore in cartilagine xiphoide affectus fuerit, et hunc sumto mercurio evanuisse, haud maiorem probandi vim habet, quam id, quod ipsi acciderat; atque argumenta contra illud prolata etiam hic valent.

Assertioni *Sprengelii* in nota nulla facta adiuncta sunt, quae forsitan haud maiorem probandi vim haberent, quam exempla a *Swediauro* allata.

Ulcus venereum saepius simul cum blennorrhagia, aut post eam exsistere, observatum est; verum inde non sequitur, blennorrhagiam ulceris veneri esse causam. Nonne is homo, per quem aliquis blennorrhagia particeps factus est, eundem ulcere venereo impertire potuit? Nam senior eruptio ulceris haud argumento esse potest. Nonne in hominibus variae receptivitatis symptomata morbi per infectionem accepti saepius in longo intervallo se exserunt,

quamvis infectio uno eodemque die ex eodem fonte profecta sit? Cur blennorrhagia aequaliter semper praecedit, etsi accedentibus ulceribus venereis? Cur ulcus venereum, sanata blennorrhagia, haud removetur? Cur ulcere venereo vel aucto vel imminuto, blennorrhagia non afficitur? Num ex alia causa, quam quod nulla utriusque sit coniunctio? Quod ni esset, contrarium potius locum haberet. Quae remedia ulceri venereo medentur, non xiam vim in blennorrhagiam aperte exserunt, quod in affinitate aequali utriusque morbi haud esset. Respondeas forsitan, ulceris venerei nullum influxum in blennorrhagiam esse posse, quoniam sit locale. Eadem vero de causa blennorrhagia quoque ulcus venereum non potest producere. *Swediaur* pag. 64 hanc causam affert, „cur „tam raro ex blennorrhagia lues venerea ex- „soriatur, quoniam virus syphiliticum, quod „urethrae inhaereat, superficiei tantum in- „flammationem ibi producat, rarius vero cor- „rosiones vel ulcera, quae actionem contagii „combibendi promoveant. Virus quoque „dilutum ibi tantum operari, latera urethrae „esse tecta etc.“ Blennorrhagiae in maximis etiam inflammationibus aequales semper effe-

ctus produnt; atque corrosiones et ulcera multo minus locum habent, ut supra pag. 6 ex cadaverum sectionibus iam demonstratum est. Ponamus etiam, contagium blennorrhagicum operari in partes, ab epidermide nudatas, cur virus hic non combibitur, cur ulcus venereum hic non oritur? Experimenta duorum medicorum in *Bell. Tom. 1. pag. 32*, monstrant, ulcera quidem orta esse, quemadmodum per quodvis pus aut impuritates sub cutem penetrantes; sed hic ulcus venereum oriri deberet, quod non fit. Experimenta *Howardi* atque ipsius *Hunteri* haec affatim demonstrant. Jam vero, quae p. 64 sequuntur, „ex decem casibus novem semper ipsi occurr- „risse, in quibus ex mutato blennorrhagiae „effluvio corrosio atque exulceratio orta sit, „quae non secus atque ulcera syphilitica luem „veneream producere potuerint“ haec exempla, inquam, ipsi soli se tantum obtulerunt, nec certiora sunt, quam observationes illae, quae argumentum primum apud eum pag. 69 constituunt. Idem praeterea has corrosiones, ait, luem veneream posse producere, quod prius demonstrandum erat. Nimiumque sine dubio *Sprengel*, huic assertioni tribuit, cum ei veri-

tatem maximi ponderis adscribat, „omnia ea
 „e medio tollentem, quae theoreti de differe-
 „rentia blennorrhagiae et luis venereae disse-
 „ruerint.“ Nam post ipsam effluuii in blen-
 norrhagia mutationem videmus phaenomena
 consensualia continuatae inflammationis ingra-
 vescentis apparere, ut in glandulis inguinalibus
 et praecipue in epididymidibus atque testiculis.
 At lues venerea a nemine animadversa est, quam
 a *Sprengelio*. Quantum igitur huius assertionis
 sit pondus in constituendo discrimine contagii
 blennorrhagici et ulceris venerei facile patet,
 atque inutile *Sprengelii* est gaudium.

Quantopere vero *Swedii* peccet in fal-
 sis assertionibus, id ex uno praeterea exemplo
 elucescet, e prooemio p. 46 petito, ubi „nota
 „sibi nonnulla exempla“ inquit, „in Europa
 „meridionali, morborum syphiliticorum, qui
 „non persanati, sed per mercurium atque
 „alia remedia suppressi leniores quidem in
 „symptomatibus facti fuerint, at perquam perti-
 „naces, quique per concubitum in plures genera-
 „tiones se propagaverint.“ Tales assertiones,
 falsa experimenta si legimus, cum omni expe-
 rientia pugnancia, haud iniquum videbitur, du-
 bitare quoque de omnibus reliquis experimen-

tis, quorum nullam mentionem fecit. Habeant
 itaque longe plurimi illum pro maxime idoneo
 auctore dogmatum, quae proferunt; mihi longe
 alia mens est.

Hunterum quoque idonea argumenta pro
 identitate attulisse dicunt. Praecipue id luce-
 clarius apparere e pag. 22, et ibi sequentibus
 exemplis. En exemplum, quo *Hunter* de-
 monstrare voluit, per blennorrhagiam luem ve-
 neream procreari. Narrat „virum, a quo bis
 „blennorrhagia sine adhibito mercurio depulsa
 „fuerit, propterea semper duobus mensibus post
 „symptomatibus luis venereae laborasse. Post
 „primam infectionem ulcera provenisse in pa-
 „lato, quae mercurio extrinsecus adhibito subla-
 „ta fuerint.“ Ex hac narratione potius conclu-
 das, ulcera nullo modo fuisse venerea; nam
 quis eis, mercurio extrinsecus tantum adhibito,
 mederi potuisset, si vere originis venereae fuis-
 sent. Nemo certe; nam ad perfectam sanatio-
 nem, quemadmodum quisvis, qui animo atten-
 to hos morbos adspexit, fatebitur, requiritur
 mercurius interne quoque datus. Secus enim
 si agitur, ulcus quidem evanescere idque ce-
 lerrime solet; sed mox adest lues. Cum pustu-
 larum harum nulla adiuncta sit descriptio patho-

gnomonica, cumque externusmercurii usus isque unguenti mercurialis eas sanaverit, quidvis aliud potius inde concludi potest, quam hanc esse luem venereum, ex blennorrhagia ortam.

Narrat idem *Hunter* p. 29, „vidisse se exempla, (quamquam haud ita saepe; sed solere tamen hoc accidere; argumenta saltem idonea adesse quibus inducamur, ut hoc credamus,) „in quibus blennorrhagia proveniret, et tum „in aliis post paucos dies, in aliis post hebdomadas tandem, ulcus venereum exortum fuerit; „occurrisse sibi quoque exempla, in quibus ulcus „venereum prius apparuerit, cuius curationem „blennorrhagia et dolor in emittenda urina commitata sint.“ Quamvis argumenta haec ipsi maximam vim habere visa sunt, ut de re ita gesta sibi persuaderet, sunt tamen argumenta, quae contrarium nobis potius persuadeant. Quamvis res ita acciderit, quemadmodum *Hunter* narrat, nonne aegroto ex eodem fonte ulcus venereum manare potuit, ex quo blennorrhagia, ita ut serius tantum proruperit? Praeterea quis auctor nobis est, eum non, dum blennorrhagia curaretur, alia infectione fuisse pollutum? Quod cum non diserte negatum sit, cumque experien-

tia quotidiana aliorum medicorum id non confirmet, dubitandum est de *Hunteri* observationibus. Cur alii medici, acuta vi observatrice praediti, ut *Franck* 5), numquam aliquid simile viderunt?

Narrat *Hunter* p. 497. „Se aegroto in nosocomio Sancti Georgii materiam blennorrhagicam inoculari iussisse, unde ulcus venereum „proveniret.“ Experimenta *Bellii* p. 32. contrarium monstrant; neque unquam eiusmodi experimenta, quae haud raro instituta sunt, ad ulcus venereum producendum valuerunt, sed ad ulcera, ceterorum ulcerum similem formam habentia, eandemque curam admittentia. Quid quod, cum per vehementiora effluvia blennorrhagica inferior pars ostii urethrae, imo ipsa glans nonnunquam exorietur, numquam tamen ulcus venereum hic exortum est, quod locum habere deberet, si *Hunteri* experimenta essent probanda? Cuius generis illud ipsum est, quod *André* laudat, exemplum chi-

5) *Franck* epitom. de curandis hominum morbis lib. V. p. 1. p. 189 per 28 annorum spatium ex male curata vel suppressa blennorrhagia nunquam luem venereum provenire vidit.

rurgi Britanni. Iniuria itaque *Girtanner* Huntericum illud pro argumento probante habet. Aliud *Harrisoni* est experimentum, ubi pus ulceris syphilitici ex glande sumtum, atque in urethram immissum, blennorrhagiae causa exstitit. *Bell* vero p. 23 narrat, per ulcus venerum, quod octavam digiti partem in urethram ingressum fuerit, nullam blennorrhagiam esse exortam. Ponamus vero, blennorrhagiam hic fuisse exortam, quid aliud inde sequatur, quam quamvis potentiam in urethram operantem effluvium gignere posse? quod nemo negaturus est. *Harrisoni* itaque experimentum notandum demonstrat, ex hac blennorrhagia tum luem veneream esse exortam, quod erat demonstrandum ad identitatem contagiorum stabiliendam. Eadem habet *Howard* p. 72.

Girtanner multum ponderis tribuit assertioni *Swediauri* p. 68, „virus per blennorrhagias syphiliticas simplices combibi, praesertim „cum per malam medendi rationem magnam „urethrae partem occupent, aut cum interius „in urethra praecipue in vesica sedem habeant. „In foemineo genere saepius hoc malum inveniri.“ Contra quae hoc tantum afferimus, quod cum hoc malum in foeminis saepius inveniri

dicat; hoc ipsum demonstrat, errorem aliquem hic esse commissum, cum blennorrhagia apud eas nunquam in urethra sedem habeat, nec unquam collum vesicae afficiatur. In foeminis praeterea cum vehementior blennorrhagia multo rarius locum habeat; unde tandem *Swediaur* hanc toties in iis observavit? Mox se ipsum narrat, „per fortuitum in urethra vulnus, vase „parvo laeso per indoctum cathetri aut specilli „usum, luce clarius vidisse in massa sanguinis „exorta symptomata syphilitica, celeriter abhibito „mercurio sublata.“ Sed, quae haec erant clarissima luis venereae symptomata? Non indicata sunt, haud magis quam illa, quae pag. 6 in ulcere sterni se observasse narraverat, quae similiter per mercurii usum sublata sunt. Sed hoc praeter syphiliticas morborum formas multae quoque aliae patiuntur.

Quae argumenta praeterea pro contagiorum identitate petuntur ex eo, quod ambo hi morbi in insulis australibus similiter propagati sint, ea, quum nos notitiae certiores deficient de primorum in his insulis propagatione, nullam vim habent neque probandi neque improbandi hanc identitatem, cum coniecturae atque ea, quae fando tantum ab hominibus audita sunt, haud

firmorum documentorum loco esse possint. E contrario vero utriusque morbi in Europa origo diversa atque adventus firmissimi argumenti instat est, cum scriptor, quem supra laudavimus p. 12, (ante hunc iam *Al. Benedictus* quoque, sed non aequè distincte) blennorrhagiam describat, ut luis venereae symptomata tantum. Iam si ambo morbi affinitate quadam coniuncti sint, aut alius in alium abire possit, cur hoc numquam antea animadversum est in magna illa descriptionum luis venereae farragine?

Girtanneri praeterea assertionem p. 91, faciliorem difficilioremve curationem diversam originem haud arguere, non usque quaque probandam ducimus. Unde enim fit, quod (quemadmodum omnes medici sine opinionibus praeconceptis de hac re sententias ferentes fatebuntur) blennorrhagia nullo medicamentorum praesertim nullo mercurii ope semper sanari queat, at ulcus venereum sine medicinae auxilio numquam desinat, sed augeatur, atque in luum universalem abeat? Num alia ex causa, quam quod prorsus diversi sunt morbi?

Ex omnibus his sequitur, omnes eas assertiones omniaque experimenta, quae ad haec tempora usque non convelli posse videbantur,

diligentius si examinantur, haud sanè valere ad identitatem contagii blennorrhagici atque ulceris venerei demonstrandam; esse potius prorsus diversa haec contagia, quamvis refragantibus iis, qui Swediaurum, Hunterum, Andréum auctores secuti, assertionibus et argumentis horum, nullo examine instituto, assentiuntur, eorumque vestigia pede presso legunt.

Selle vero, qui adversarium se quoque identitatis contagii blennorrhagici et ulceris venerei profitetur, 6) acutam quidem coniecturam proponit, neque tamen, diligentius si perpenditur, probandam, posterius hoc forsàn cum decompositionibus illis pathologicis, quae Herpetem et Elephantiasim gignunt, vel arcta cognatione esse coniunctum, vel prorsus eiusdem naturae. 7) Quod si sit, in eam, natura duce, incidimus quaestionem, cur blennorrhagia tam sero demum observata sit, nec nisi multis seculis post illos morbos, iam dudum cognitos. Sunt vero etiam singularia quaedam in blennorrhagia observata: effluvium visum est nigrum, 8)

6) *Medicin. clinic. edit. septim.* p. 216.

7) *L. c.* p. 216. 244. 250.

8) *Medicin. Nationalzeit.* 1798. S. 29.

flavum in ictero, ⁹) periodicum ¹⁰); inventa adeo est blennorrhagia in tenera septem annorum aetate. ¹¹)

Percurrit blennorrhagia inde a prima origine usque ad finem duo stadia facile dignoscenda, quorum prius a formatione blennorrhagiae usque ad efformationem absolutam procedit, alterum ab efformatione usque ad eiusdem remissionem vel finem.

I. Blennorrhagia urethralis.

a) Stadium formationis et efformationis.

Contagium, quod per concubitum ostio urethrae imperit, atque hoc loco in glandulas mucosas urethrae sub frenulo in fossa naviculari, quam vocant, recipitur, praesentiam suam monstrat (plerumque intra diem tertium et quartum, rarius quibusdam diebus serius, rarissime

9) Mahr in medicin. Wochenblatt 1784. S. 41.

10) Ephemerid. nat. Curios. Dec. I. Ann. IX — X. Obs. 10.

11) Blancard collect. medic. physic. Cent. II. p. 31.

uno die ocus ¹²) per auctam sensibilitatem, quae grata initio successive ingratiior fit. Testa quoque nimis accurate asserit, ¹³) „erruptionis blennorrhagiae quinquaginta horis post concubitum impurum prima vestigia repetiri in corporis lassitudine, membrorum dolore errante, levi paroxysmo febrili, tum doloribus in glande pungentibus; die sequenti mucum profluere, lymphae coagulatae similem, tertio

12) In tempore horarum tantum nonnullarum, quod Hunter, Swediaur, Bell, Hecker, alique afferunt, per errorem tantum videntur observasse operationem infectionis iam patentem. Fuit sine dubio effectus blennorrhagiae secundariae, per concubitum recidentis. Similiter spatium nonnullarum hebdomadum, post quas blennorrhagia demum eruperit, quod alii se observasse profitentur, errori cuidam originem debet. Decem nunc sunt anni, ex quo Bretschneider, quo praeceptore et amico, grata semper mente recolendo, usus sum, immaturius eheu literis ereptus, communicatis mecum pluribus quam ducentis exemplis, in quibus tempus erumpentis blennorrhagiae observaverat, animo attento hanc rem me considerare iussit; in iisdemque decem annis vulgarem blennorrhagiae eruptionem, die tertio aut quarto plerumque fieri, semper observavi.

13) Bemerkungen über die periodischen Veränderungen und Erscheinungen des menschlichen Körpers. Leipz. 1790. pag. 152.

„die, vespere, vero profluere verum pus blennorrhagicum ex urethra.“ *Domeier* affirmat „blennorrhagiam semper apparere intra diem „quantum et decimum quantum ab infectione.“ Sed redeo ad describendum decursum primi stadii. — Aegrotus in ima glande grato caloris sensu perfunditur, qui propagatur usque sub frenulum in urethra, Paulatim sensibilitas hic augetur; urethra in ostio rubicunda; pruritus ille levior in titillationem abit; et iam pars illa tumorem contrahit. Post haec ostium urethrae inflammatur; titillatio fit dolorosa; atque emittendae urinae actum non ardor quidem sed corrosio quasi comitatur. Qui facili irritabilitate praediti sunt, tum magnopere concubitum appetere solent. Iam dolore in urethra sedem fixiorem inveniente, ex ostio effluit pallida quaedam humiditas tenuior; ardor in emittenda urina magnis cum doloribus coniunctus est; ostium prorsus inflammatum et hians invenitur. Iteratur lotii reddendi nisus, coniunctus cum tractu urethrae, quam longa est, adeo cum leviori tractu usque in testiculos. Tumescit nunc glans, evadit dolorosa, rubicunda; augetur ardor et copia muci effluentis. Magna harum partium sensibilitate si quis praeditus est. (inde prima

blennorrhagia facior esse solet, et a celerius erumpens) aut si quis vel minimos excessus in regimine, concubitu etc. committit, is absolutam blennorrhagiae efformationem celerius promovet. Nisus ille repetitus ad urinam emittendam, semper cum gravissimo ardore praesertim in ultimis guttis coniunctus; intolerabilis est. In ostio urethrae prorsus inflammato apparet humiditas flava, crassior, mali odoris, subviridis, quae linteum praecipue pingit. Erectiones nocturnae maiores sunt, et magis dolorosae; aegrotus dolores sentit in perinaeo, in scroto, in didymidibus, in glandulis inguinalibus. Noctu pollutiones. Qui irritabiliore sunt, in levibus paroxysmis febrilibus afficiuntur, plumbeus iis fit oris color; oculi prae reliquis plumbeo circulo circumscribuntur. 14) In vulgari huius morbi decursu symptomata non graviora reperiuntur. Verum sive durante blennorrhagia noxia quaecunque inciderint, tum per aegroti dietam insalubrem, tum per curationem a scopo aberrantem, medicamentis etc. sive ea singularis partium genitalium sit forma, quae

et

facilius aucta symptomata recipiat, tum haec solent aucta inveniri. Dolor in erectionibus sine intermissione acer; corpora cavernosa per sanguinis ad superiora congestionem, et frenulum per intentionem validam in inferioribus penem contrahunt in formam chordae. Ex qua causa saepe in effluvi superficie sanguis observatur. Totum urethrae parenchyma fortius inflammatur, glans, quae maximopere intumuit, haud sinit praeputium, accedente singulari genitalium forma, vel retrorsum per glandem duci vel supra glandis coronam adduci. Illud phimosis, hoc paraphimosis vocatur. In paraphimosi facile glandi per constrictionem accidere potest, ut gangraenosa evadat. Quod in phimosi praeputium per lympham extravasantem tumore aquoso afficiatur, id iam ex influxibus illud debilitantibus solet evenire. Rarius vero fit, ut in nonnullis glandulae lymphaticae intumescant, unde tum in penis dorso oriuntur aut parvae ramificationes vasorum absorbentium aut noduli. Saepius vero invenitur tumor aut alterius aut utriusque lateris glandularum inguinalium, quod si fortius accidit ex influxibus validius operantibus provenit. Tumor vero scroti, testiculorum, vel, quod saepius accidit, epidi-

dymidum aut ex fortioribus influxibus originem trahit aut ex singulari harum partium debilitatione, quemadmodum in onanistis, ubi talis tumor perquam vulgaris est; et in quibus, his symptomatibus consensualibus auctis, effluvi nonnunquam prorsus cessat, quod improprie *gonorrhoea sicca* vocari solet. Simile hoc illi est, quod in fortiori gravedine accidere solet, ut excretio muci per inflammationem aefiorem impediatur et desinat. Cessante vero effluvio ingravescent omnia symptomata, per quam illa fortia in urina emittenda, idque in ipso perinaeo. Per maiorem pruritum in vesicae collo saepius ad mingendum compellitur; verum impeditior est urinae dimissio, et cum magnis doloribus coniuncta. *Stranguriam* vocant. Nonnunquam urina prorsus retinetur, quae *Ischuria* est. Effluvio cessante rarissime oculorum inflammatio observata est, quae tamen potius orta videtur, contagio per digitos immediate oculis impertito. Inflammatio aut didymidum aut testiculorum, rarius vero amborum simul, maxima semper est effluvio deficiente. Ubi haec symptomata paulisper durerunt, atque ubi ea, quae noxiam vim exseruerant, mutata sunt eo modo, quo mutari

debebant, tum phaenomena haec sensim pedetentimque minuuntur, atque advenit

b) *Stadium remissionis.*

Minuuntur inflammationes testiculorum, glandularum inguinalium, funiculi spermatici; excretio muci rursus locum habet; mucus ipse sensim colorem albescentem trahit; consistenterque fit; malus odor minuitur; urinae emissio expeditior fit, et minores dolores eam comitantur; erectiones rariores sunt, et minus doloresae; inflammatio glandis et urethrae minuitur; effluvium ipsum sensim minuitur; mucus omnis coloris et odoris expers, guttae lentae instar, in urethrae ostio observatur; mox et ipse evanescit; tum omnia sine incommodo consueta ratione incidunt, et blennorrhagia finem invenit. Saepius vero, si in stadio efformationis blennorrhagiae influxum noxium in urethram et vias urinarias exseruerint, tum originem ex hoc influxu trahere solet muci secretio, ex glandulis mucosis urethrae, quae sine aliis incommodis remanet. Hanc blennorrhoeam sive blennorrhagiam secundariam vocare solent. Quod si vero illi influxus in sta-

dio efformationis constantiores et graviores fuerunt, fieri quoque solet, ut in organis iis, quae consensum habent cum urethra, per abnormem reproductionis processum propriae morborum formae oriantur, quae per phaenomena sibi propria innotescunt, et inter eos morbos, qui ex blennorrhagia oriuntur, numerari solent. Quo pertinet, ut tunicae in superficie secerente urethrae crassiores fiant, ut concrecant; pertinent porro callositates, stricturae, tunicarum prostatae et colli vesicae indurationes, unde dysuria praesertim atque ischuria, ut singulares morborum formae, oriuntur; pertinent praeterea induratio praeputii, testiculorum, eorumque suppuratio, sed haec rarissime, surditas, oculorum inflammatio; quamvis rarissime talia observentur.

A Sydenhamio inde a compluribus scriptoribus ad blennorrhagiam refertur effluvium humoris acris, nonnunquam pessimo puri similis, ex glandulis sebaceis et mucosis balani, quod blennorrhagiam balani sive spuriam sive balanitidem vocarunt. Sed cum nullo modo in decursu et phaenomenis cum blennorrhagia conveniat, de hac morborum forma, quae praee-

terea haud magni momenti est, hic sermo esse nequit.

II. *Blennorrhagia mulierum, sive fluor albus malignus.*

Multum abest, ut blennorrhagia foeminarum, durante decursu, graviora illa phaenomena, quae in viris observantur, offerat, atque malis illis, ex blennorrhagia ortis, coniuncta sit, quoniam in vagina propter partium harum maiorem mollietatem et laxitatem, propter auctiorem mucī secretionem, propter maiorem superficiem secernentem, et minorem harum partium sensibilitatem operatio contagii debilitatur. Sedem habet in toto vaginae circuitu, in circuitu urethrae, numquam in ipsa urethra, in clitoridis circuitu, et nympharum, et in lacunis mucosis secernentibus.

Decursus Phaenomenorum.

Initium huius blennorrhagiae nonnumquam tamlene est, ut ab aegrotis haud a vulgari fluore albo discerni possit. Sed mox in ostio vaginae

oritur pruritus et titillatio, doloribus sensim auctis; unde maior concubitus appetentia. In tota vaginae longitudine tumor cum ardore, repetitus mingendi nisus, cum ardore et doloribus mox auctis coniunctus; intumescunt labia, nymphae, clitoris. Incommodo afficiuntur, sive eant sive stent sive sedeant; sensus dolorosos percipiunt in lumbis, et in regione inguinali. Tum exit effluvium coloris inter flavum et viridem medii, quod partes, quas attingit, excoriat, et nonnumquam parva ulcera producit. Rarius fit, ut phaenomena haec ingravescant per noxios influxus. Ostium vaginae inflammatur quasi, siccat, et contrahitur; ardor in urinae emissionem intolerabilis fit; paroxysmi adeo febriles, tumens glandularum inguinalium, et effluvium copiosum, pessimi odoris, coloris maxime subviridis, aegrotas magnis incommodis afficiunt. In foeminis, quae facile irritari possunt, afficitur quoque regio abdominalis cum perinaeo et tactum prae dolore refugit. Mox graviora iam symptomata remittuntur, praesertim omnibus influxibus noxiis depulsis, atque solum effluvium pertinacius remanere solet, noxiis influxibus durante stadio efformationis operantibus.

Quod effluvium si sine ullo sensu ingrato, qualitate melius, quantitate minus, remanet, tum, quemadmodum in viris vocatur *Blennorrhoea* sive *Blennorrhagia passiva*.

Per mucii secretionem longe in foeminis maiorem facile accidit ut totius organismi spontaneitas consensualiter afficiatur; et propter maiorem constitutionis muliebris excitabilitatem omnes excitationes, huic malo opponendae, gradatim debiliores et magis proportionem convenientes esse debent, ne blennorrhagia permanens fiat, unde saepissime apud eas blennorrhagiae chronicae inveniuntur, curationi vulgari resistentes.

Ad blennorrhagiam a fluore albo, quae morborum forma potius a toto organismo pendet, discernendam sufficient fere haec signa:

1. Blennorrhagia oritur ex praecedente infectione, idque certo semper tempore post infectionem; propterea semper infectionem communicat; quod in fluorem album plerumque non cadit.

2. Blennorrhagia haud pendet a tota aegrotae constitutione, nec ullam propterea mutationem recipit, menstruatio quod advenerit.

3. Decursus utriusque invicem sibi contrarius est. Blennorrhagia, graviori initio, sensim mitescit. Fluor albus contra leni initio sensim in peius abit, sibi ipse relictus.

4. Blennorrhagiam stranguria etc. comitatur; deest in fluore albo.

5. Effluvium blennorrhagicum copiosius est, coloratius, et peioris odoris.

6. Blennorrhagia differt ab effluvio, quod in scirrho et cancro uteri reperitur, absentia eorum phaenomenorum, his malis propriorum.

Potest vero blennorrhagia, longum tempus durans, tandem cum fluore albo eam similitudinem contrahere, ut phaenomena pathognomonica desinant. Tum ipsa aegrotae confessio considerari debet ut maximam vim in constituenda morbi forma habens. In foeminis scrophulosis perquam pertinax evadere solet.

Quamvis blennorrhagia, de qua haecenus verba fecimus, per proprium contagium orta fuerit, nihil tamen impedit, quominus eadem tum ex aliis potentiis operantibus tum ex consensu et complicatione aliarum morborum formarum originem ducere possit.

Blennorrhagia ex influxibus idiopathicis oritur.

1. Per quemvis influxum mechanicum, ¹⁵⁾ ut per cereolos, pessaria, ¹⁶⁾ per corpora acuta, per spicam frumenti, per crinem introductum, cuiusmodi duo exempla, omni dubitatione maiora, mihi innotuerunt.

2. Per influxus chemicos. Huc pertinent blennorrhagiae, a Swediauro artificiose

15) Cf. *Solisei* Carmen de medico, ignorata morbi causa, male curante, Tubing. 1784. *Petit* oeuvre posthume, Tom. 2. *Alix* observata chirurgica. Fasc. II.

16) *Journal de médecine*. Tom. 43. pag. 530.

productae, per Ammonium, cantharides, Kali etc. ut brevi dicam, per quamvis rem noxiam, quae acris sit et penetrans.

Blennorrhagia ex influxibus consensualibus oritur.

1. Per alimenta nonnulla in quibusdam hominibus, ut per cerevisiam novam, quae haud efferbuit, aut eiusmodi vinum, per nonnulla piscium genera, ova mullorum; per nonnulla medicamenta, ut per cantharides etc.

2. In morbis vermium, haemorrhoidibus, similiter infantes ubi dentiunt, ¹⁷⁾ in morbis praeterea vesicae, in calculis in vesica et praeputio ¹⁸⁾ in herniis, ¹⁹⁾ in exanthematicis

17) *Hunter* natürliche Geschichte der Zähne. Pag. 261.

18) *Fr. Hoffmann* consultat. centur. II. No. 81. *Siebold* chirurg. Taschenbuch. No. 41.

19) *Cockburn* l. c.

morbis, in herpete, ²⁰⁾ lepra, in scabie, vulgari, scrobuto, scrophulis, rheumatismo, ²¹⁾ catarrho, ²²⁾ arthritide, ²³⁾ Li vero, qui quemadmodum *Girtanner* et *Huker* etc. eam ex abstinencia, vel ut *Hahnemann* ²⁴⁾ ex atonia oriri posse asserunt, errare videntur.

Quo blennorrhagiae epidemicae *Morgagni*, *Noeli* et *Bassi* pertineant, id tum demum constitui poterit, simili epidemia rursus invalescente, qualem hi viri soli observaverunt.

20) *Fabre* nouvelles observations sur les malad. vener. et *Selle* II. cc.

21) *Franck* de curandis hominum morbis. Lib. V. Pag. 184. *Hufelands* Journal. Tom. 3. Pag. 2 et Tom. 5. Pag. 4. *Medicinisches Nationalzeitung* 1798. Pag. 24.

22) *Pelargus* medicin. Jahrgänge. Tom. 3. Pag. 601.

23) *Balk* et *Murray* l. c. *Kortum* Beiträge zur praktischen Arzn. Wissensch. No. 2.

24) *Hahnemann* über die venerischen Krankheiten. Leipz. 1789.

De Aetiologia Blennorrhagiae.

Cum quaevis potentia, quae in organismum humanum operatur, in eam tendat aut

mechanice, dissolutione aut separatione in relationibus spatii per vim externam, unde spontaneitas in his partibus cessat, aut

chemice, operando in elementa materiae organicae, unde mixtio eius formaque mutatur, atque spontaneitas vel prorsus vel ex parte tollitur,

cum haec ita sint ²⁵⁾ incitans is demum influxus esse potest, ex quo spontaneitatis reactio oritur; quae proportio si non locum habet, nulla quoque excitatio est. Quaevis operatio in organismum chemica tendit semper, ut per elementa in ea praeponderantia organismum processui vel oxydationis vel desoxydationis subiiciat, prout elementa oxydabilia praeponderant, aut elementa combustibilia, seu oxy-

25) Cum hic sermo sit de operatione in organismum per materias extrinsecus operantes, patet, nos non loqui de operatione psychica aut intellectuali etc.

genium recipientia. Prius si locum habet tum oxygenium ad constituendum influxum praeponderat; posterius vero, tum hydrogenium, carbonicum, azotum; haec ut actiones positivae, oxygenium vero ut negativa. Prout iam aliquid ex his elementis praeponderat, ex eo processui inde producto efficientia constituitur. Et maxima illa varietas proportionum nondum suffecerat, observationibus idoneis deficientibus, ut cuius processui proportionem suam gradualem decernat. Haec iam ratio est contagii blennorrhagici, quod, quemadmodum cetera omnia contagia, ex elementis virium activarum positivarum compositum esse debet, id verò est, quae *Steffensii*, ²⁶⁾ et post eum *Röschlaubii* ²⁷⁾ est sententia, debet esse azotum per hydrogenium volatile redditum. Eo maiore iure haec supponere nobis licet, cum omnia corporis animalis producta ammonium praebeant. Ea remedia quoque, quae in elementis azoto per

²⁶⁾ *Steffens* Beyträge zu einer Naturgeschichte der Erde. T. I. Pag. 59, 75. etc.

²⁷⁾ *Röschlaub* Nosologie. §. 1802 et 1803.

hydrogenium volatile redditum analogum sunt quemadmodum Kali causticum, quod hydrogenu azoticum est, et ammonium, quod azotico hydrogenicum est, itaque pus, cuius elementa praeponderans hydrogenium est, ea similis successu per influxum, quo praedita sunt, gaudent in procreandis similibus morborum formis. Neque vero contagium per elementa virium activarum negativarum producere posset ullum abnormem reproductionis processum, aut non facillime et certissime multo validior destructio in his partibus, quae ex quovis etiam minimo processu oxydationis ortum traheret, sequeretur, quod ipsum in contagio blennorrhagico, etsi longissime duraverit, numquam locum haberet. Contagium itaque blennorrhagicum in superficie et glandulas mucum secernentes tam in virorum urethram quam in foeminarum partes genitales influxum exserit chemicum sed cooperantem tantum in processum secretionis glandularum mucosarum, qui processus propterea abnorme quidem nihilominus per vim reproductivam producit, sed cum externis influxibus cooperans. Hoc locum habere posse, quamvis haud interruptio spontaneitatis totius organismi

inde oriatur, experientia docet. Quamquam itaque negari nequeat, hanc operationem contagii esse chemicam in glandulas mucosas, tamen chemicus hic processus cooperans tantum est, atque hactenus tantum chemicus, quantum in parte organismi locum habet, quae legibus dynamicis universalibus magis pareat, quam potentiis extrinsecus tantum operantibus. Quodsi receptivitas in his partibus relative minor est, reactio vero perquam magna, tum contagium non recipitur, quod in iis inveniri solet, qui saepius sed frustra se inficiendos praeberunt. Quamvis elementa in contagio blennorrhagico praeponderantia virium activarum positivarum sint, parva haec proportio sufficit tantum ad processum hunc secretionis abnormem formandum, sed influxus eorum debiliior est, quam ut in spontaneitatem vim exserere, aut excitationem producere possit; nam per influxum hunc debiliorem cooperans tantum est contagium; si fortior esset, tolleretur ipsam spontaneitatem in his partibus, eamque subiceret legibus chemicis universalibus. Quaecunque igitur medicis fuerint causae, ut contagium blennorrhagicum pro excitatione totius organismi habuerint, id saltem patet ex iis, quae diximus,

de tali excitatione ne cogitandum quidem esse. Cum secretio muci consideranda sit, ut primus gradus operationis aorganicae et contrarii influxus anorganicos, sequitur inde, in glandulis mucosae tantam muci secretionem necessario provenire. Quae operatio in primis blennorrhagiae diebus vim tantum in sensibilitatem exserit; in primos illos caloris sensus, in gratum pruritum etc.; unde maior illa concubitus appetentia. Sensim vero, ubi influxus contagii chemici cooperans in reproductionem secretionis muci maiorem vim exserere incipit, haec, quemadmodum per quodvis impedimentum, cogitur, influxui externo magis parere; unde naturae consentaneum est, ut influxu illo impediante impertiantur organa, quorum cum eo consensus est, quorumque activitas eo ipso impeditur. Quapropter rami vasorum sanguiferorum, qui his partibus insunt, viribus destituuntur, ut, quae consueverant energia activitatis internae, congestionem sanguinis resistent; accumulatur itaque sanguis; vasa exhalantia eo ipso impediuntur, quominus solito more sanguinem reducant; unde in his partibus necessario oriuntur extensio, dolor, rubor, calor auctus, impeditio functionum etc., quae phaenomena plerumque

sub inflammationis nomine comprehenduntur. Hoc iam per longius spatium, quo durat, influxum habet consensuale in organa, quae remotius coniuncta sunt; unde postea tota urethra, et glans, atque praeputium perquam participant. Accedente nunc singulari genitalium forma, oritur phimosis et paraphimosis. Aut si in partibus, quae magis consensualiter coniunctae sunt, differentia magis gradualis excitabilitatis locum habet, tum, quamvis influxibus noxiis perquam debilibus apparentibus, propagatur hoc impedimentum, atque scrotum, epididymides, testicula, funiculus spermaticus, glandulae inguinales eandem fortio rem conditionem recipiunt, atque inflammationum phaenomena in his partibus conspicua fiunt. Sensibilitas, per copiam sanguinis accumulata aucta, atque erectiones cum doloribus coniunctae inveniuntur. Quod si sensibilitas in his organis alias perquam aucta fuit, erectiones hae dolorosiores sunt, atque per nimiam sanguinis congestionem penis in chordam abit. Urethra cum in hac conditione est, et cum per copiam muci effluentis denudatior est, eo magis in emittenda urina doloribus afficitur, qui propterea semper augentur, atque eo magis augen-

tur, quo maiores progressus hic anomalis secretionis processus facit, quemadmodum vero etiam postea reproductio maiores vires recolligens impedimenta amovet, illud tum gradatim mitescit, atque cum effluvio aequis passibus incedit. Quamquam noxiis influxibus in aegrotum operantibus, aut topice ratione mechanica vel chemicali, aut universaliter per noxia asthenica vel hypersthenica, per hunc influxum eo maior interruptio, oritur, quod excitabiliter in his partibus iam per haec impedimenta aucta fuit. Inde frigus, calorico repente subducto, aut res noxiae perquam vehementer operantes similem interruptionem, illud quidem percelerem augmentationem, hae vero per nimiam hyperstheniam, in abnormi secretionis processu oriri faciunt, qui nunc secundum proportionem operationis aut mutatur tantum aut prorsus supprimitur, quemadmodum in catarrho inflammatio tunicae mucosae nasi secretionem muci cessare facit, et tum, quae proximum consensum habent organa, per impedimentum hoc continuatum similiter et una afficiuntur. Inde est, quod didymides, testiculi, funiculus spermaticus, prostaticae, vesicae collum etc. huius augmentationis consensualis participia,

fiunt; unde influxus in spontaneitatem totius organismi per paroxysmos febriles se monstrat. In organis remotioribus adeo, nec nisi per antagonisimum coniunctis influxus hic se exserit; unde oculorum inflammatio, aut surditas, quamvis rarissime, observantur. Oculorum inflammatio quidem, cum saepius sic orta dicitur, forsitan ex sola contagii blennorrhagici ad oculos delatione orta videri possit. Neque tamen negamus, fieri posse, et factum esse, ut per propriam, rarius occurrentem, sensibilitatem auctam perque coniunctionem cooperantem orta sit.

Quodsi vero influxus hi noxii pertinaciter ac sine remissione vim suam exserunt, tum per hanc auctam et nimis abnormem spontaneitatem in partibus his nimis impeditis formantur pseudoorganisationes luxuriantes, quae ex nimia congestione humorum atque ex nimis impedita et debiliore resorptione humorum per vasa ortum trahunt. Inde condensatio praeputii, parenchyma urethrae, stricturae, callositates, concretiones urethrae, tunicarum prostaticae, colli vesicae; unde ischuria atque dysuria, ut propriae morborum formae oriuntur. Rarius

vero fit, praesertim influxibus localibus in urethram ipsam operantibus, ut desorganisatio in ea oriatur, ulcus; quod, cum persingularem circumstantiarum complicationem oriatur, rarissimum invenitur. In organis remotioribus, spontaneitate debilitata, oriuntur indurationes glandularum inguinalium, epididymidum, et testiculorum (horum vero rarius,) quae plerumque blennorrhagiae adscribuntur, tanquam ex ea ortum traxerint. Per ipsum hoc longius temporis spatium, quod blennorrhagia durat, etsi maxime conveniens fuerit aegroti regimen, remanet tamen gradualis spontaneitatis debilitas in superficiebus mucum secernentibus aut urethrae, aut vaginae, quae debilitas suum tandem influxum in spontaneitatem totius organismi habet; quapropter ad restituendam proportionem normalem cum spontaneitate necessario respiciendum est. Rarius fit, ut prostata per durantem blennorrhagiam afficiatur; quod pro propria morbi forma adspiciendum est, si curationem sperare volumus.

Prognosis blennorrhagiae.

Errant, qui, ut plerumque fit, prognosin ex solis phaenomenis petunt; sed instituenda

est ex morbo, qui causa blennorrhagiae est. Tum enim cessabit abnormis ille secretionis processus ex contagio ortus, cum secretio in his partibus abnormis facta per convenientem reproductionem magis spontaneitati internae parebit. Propterea blennorrhagia, cum nulli influxus reproductionis processum interrompentes adsunt, per se cessabit, nec noxium aliquem in totum organismum influxum relinquet. At ubi acciderunt aliqua, quae huic reagunt, tum, si haec non vehementia fuerint, longius tantum durabit (ex quo oritur blennorrhagia secundaria) et per longiorem durationem imminutionem spontaneitatis totius organismi gignet, et tum ad curationem omnibus influxibus opus est, qui in universalem excitabilitatis statum operantur. Quod si vero influxus illi nimis vehementer et sine remissione operabantur, formantur ex iis propriae morborum formae, a se ipsae pendentes, quibus blennorrhagia ortum dare vulgo creditur, e. g. stricture, coarctatio, carunculae, callositates urethrae. Sin vero citra omnem proportionem nimii fuerunt, gangraena quoque ex blennorrhagia oriri potest, cuius exemplum *Tode* observavit, atque post paraphimosin saepius observari potest.

SECTIO II.

De curatione blennorrhagiae.

Indicationes universales in curanda blennorrhagia.

I. Per processum reproductionis, a spontaneitate pendentem, abnormis processus secretionis, per contagium blennorrhagicum exortus, ad normalem redigendus est.

2. Omnes itaque influxus ita adhibendi sunt, ut hunc promoveant, utque avertant omnia ea, quae eum interrompere possint.

Specialiter itaque:

Cum ex praecedentibus pateat, blennorrhagiam haud pendere neque oriri ex aucta imminutave excitationis vehementia, sed originem trahere ex proprio contagio, quod abnormem secretionis processum progignit, glandularum mucosarum urethrae in viris aut lacunarum mucosarum in genitalibus interioribus foeminarum (catarrhus urethralis vocatus sit,) sequitur ex his, omnes influxus ad curandam blennorrhagiam

debere esse negativos, debere quasi conditiones tantum ponere, quibus spontaneitas ipsa curationem ad finem perducere possit; prophylactice itaque potius esse agendum. Curatio per solos influxus extrinsecus operantes propterea haud locum habere potest, quod quivis influxus externus secundum leges universalis anorganicae naturae tantum operetur; unde chemicus tantum processus oritur, qui si perfecte ad finem perducitur, spontaneitatem tollit, quod prorsus contrarium ei est, quod nobis in curando hoc morbo propositum esse debet, ut scilicet partes formales organicas reproducamus, quae convenient toti organismo. Propria itaque curatio eo demum vere institui potest, ut reactio dinamica exoritur, unde synthesis normalis organorum laesorum restitui possit, cum ea sit natura et lex organismi, ut semper se ipse per omnes organicas formas reproducat, at medicus id per influxus externos relative tantum promovere possit.

In curanda itaque blennorrhagia, ut promoveamus hunc reproductionis processum, id spectandum est, ut aegrotus respectu externae agendi rationis, regiminisque atque diaetae,

consuetudini individuali, quantum eius fieri possit, indulgens, quieti corporis animique magis passive quam active conservandae operam det, utque accuratam genitalium inspectionem et puritatem (quamvis *Hunter* id neget) observet; ut contra quam maxime evitare studeat,

1. Omnes vehementiores et deprimentes animi affectiones, passionesque, praesertim iram, terrorem, metum, moerorem etc., ut vitet concubitus, qui per solam mechanicam operationem influxum quam maxime perniciosum habet, onaniam, atque somnum vel nimium vel haud sufficientem.

2. Vitet praeterea omnes nimios corporis motus (quorum influxui noxia eo aliquantulum aegrotus mederi potest, si statim ab initio suspensorium sibi circumdet) saltando, curribus vehendo, equitando, eundo; omnes mechanicas in genitalia impressiones; nimiam contrectationem, praecipue compressionem urethrae (in qua re *Bell* et alii medici noxia consilia dederunt, nimiam compressionem in inspectione suadentes) compressionem harum

partium per coenam vespertinam serius sum-
tam; haud cubet in dorso etc.

3. Minuatur aeris externi ad genitalia
praesertim accessio, tum frigidioris in domo
frigida praesertim durante somno, tum contra
nimii caloris atque ardoris, ut per nimis multa
tegumenta in somno etc. inde fit, ut usus fri-
gidariorum aut calidariorum, praecipue in su-
datoriiis rossicis, perquam perniciosus sit.

4. Evitentur omnia remedia debilitantia;
venaesectio, purgatio praesertim per remedia
drastica instituta, vomitus, enema; uno verbo,
omnia medicamenta sine usu sumta; quo per-
tinent quoque specifica illa, vulgo laudata, sub
forma iniectionum adhibita. Verum vix moni-
tu opus est, hoc valere tantum in blennorrha-
giam meram simplicemque. In complicatione
cum aliis morbis, gravioribus eo, quem tracta-
mus, indicationes quidem sequendae sunt, quas
isti morbi offerunt. Sed suademus tamen, ut
semper blennorrhagiae ratio habeatur, atque
ratio medendi, quae per complicatos istos mor-
bos necessaria est, tamen respectu quoque blen-
norrhagiae habito, instituatur.

5. Respectu alimentorum, omnes exces-
sus vitentur in alimentis aut nimium aut non
satis alentibus, in nimia diaeta, de qua praevi-
dicatae opiniones praesertim inter Gallos vi-
gent, quibus aegroti iis adsueta nimis facile ob-
sequuntur. Omnia vitentur, quae concoctioni
haud facile cedunt, ut caseus, lardum, perna,
alimenta farinacia, praesertim lobas farinacias
germanorum, omnia alimenta, quae in vias
uropoeticas operantur, (sed haec ab idiosyn-
crasia et consuetudine pendent) ut fraga, can-
cri, ova mullorum, petroselinum, cepae, armo-
racia, allium, apium etc. alimenta praeterea
acida etc.

6. Respectu potionum, et quidem respec-
tu qualitatibus, omnes potiones vitentur tum ni-
mium excitantes, ut vinum, vinum combustum,
et quas recentioribus vocabulis vocamus Caffé,
Punsch et Chokolade: tum debilitantes, ut aqua
frigida, potiones acidae, Ptisanæ, thea copio-
sius sumta, atque Caffé, si dilutum et maiori
copia sumitur; respectu vero quantitatis, viten-
tur excessus, qui nimis, influxum noxium in
vias urinarias exserunt. Inde maxime perni-
ciosa sunt decocta, Ptisanæ, praesertim medi-
corum Gallorum etc.

Hae regulae cum rite observantur, cumque organismus praetereo in medio, quodem excitationis gradu est, processus reproductionis per propriam spontaneitatem satis locum inveniet, atque cessabit blennorrhagia, neque ulum incommodum in toto organismo relinquet. Atqui patet nimium illud damnum, quod contrahitur ex remediis, quae medici sub quacunque forma aegrotis porrigunt; vel ptisanarum forma, vel sub quocunque alio praetextu, dantes ex multis illis remediis debilitantibus, sectionibus venarum, purgationibus omnibus antiphlogisticis, quae vocant, aut specificis; quo praecipue pertinet perquam perniciosus et infructuosus oxydorum mercurialium usus; ex multis illis remediis diureticis, quae vocant, quemadmodum admodum nuper *Hecker* ²⁸⁾ et *Hufelund* ²⁹⁾ miris laudis Roob iuniperi praedicarunt; ex omnibus iniectionibus, sive sint compositae ex remediis excitantibus sive, ut saepius, ex mechanicis tantum, et prorsus he-

28) *Hecker* Pag. 67.

29) *Hufelund* System der practischen Heilkunde. T. 2. p. 2. P. 322.

terogeneis, ut *Sallabae* iniectio unguenti mercurialis. ³⁰⁾ Quotopere omnes hi modi curationum inutiles, imo perniciosi, vituperari debeant, quivis facile fatebitur, qui sine praconceptis opinionibus iudicaturus est.

Verum cum noxii influxus generis hypersthenici locum habuerunt, cumque organismus iam antea in opportunitate hypersthenica fuit, per se inde sequitur, blennorrhagiam per noxios hos influxus, utpote ab universali spontaneitate pendentem, in his organis interruptionem pati debere, eamque eo graviolem, quoniam ipsa iam per interruptionem proportionis normalis spontaneitatis unius organi ad caetera ortum traxerat. Tunc itaque adhibenda est methodus curandi antisthenica, vel totius, vel primi aut secundi gradus huius methodi, prout influxus relative vehementiores erant, aut organismus individualis his influxibus reactionem opponere potuit.

Saepeius vero accidit, ut organismus in athenica opportunitate fuerit; tum, si influxus generis directe debilitantis aderant, blennorrha-

30) *Sallaba* Ueber den venerischen Tripper. Wien 1794. Pag. 18 et 20.

gia quoque vehementissime afficitur. Hoc si locum habet, adhibenda est methodus curandi antiasthenica, idque secundum proportionem vel influxuum noxiorum, vel singularis gradus spontaneitatis, qui aegroti inhaeret.

In blennorrhagia secundaria sola methodus antiasthenica adhiberi potest, ea de causa quod, qui ex praecedentibus influxibus noxiis oriuntur morbi, etsi illi fuerint generis hypersthenici, asthenici sunt. Etenim asthenia indirecta, quae hic exorta est, propter defectum incitamenti, quod desinit esse proportioni conveniens, unde quoque exorta est, abit postea in astheniam directam. Quapropter methodus curandi semper debet esse antiasthenica, ita tamen, quod facile patet, ut in adhibendo gradualis differentia adhibeatur, respectu habito spontaneitatis, cuiusvis organo propriae.

Curatio blennorrhagiae in sexu muliebri nullam diversitatem offert, nisi quod in foeminis propter maiorem totius organismi excitabilitatem atque minorem organi affecti sensibilitatem, remediorum usus in hoc organo relative fortior esse debet.

Curatio blennorrhagiarum, quae ex consensu cum aliis morborum formis oriuntur, cedent curationi momenti morbosae, quod earum causa est.